

POLICY
DOKUMENTUMOK



Edulingua

JELNYELVI TOLMÁCSKÉPZÉS, VIZSGÁZTATÁS
ÉS AKKREDITÁCIÓ NEMZETKÖZI
ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN

EDULINGUA
POLICY DOKUMENTUMOK

Sorozatszerkesztő: Bartha Csilla

**JELNYELVI TOLMÁCSKÉPZÉS, VIZSGÁZTATÁS ÉS
AKKREDITÁCIÓ NEMZETKÖZI
ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN**

Jemina Napier

Az eredeti kiadvány:

Napier, Jemina 2004. Sign Language Interpreter Training, Testing, and Accreditation: An International Comparison. American Annals of the Deaf 149: 350–359.

Fordította: Horváth Krisztina

Lektorálta: Bartha Csilla és Holecz Margit

ELKH Nyelvtudományi Intézet
Többsnyelvűségi Kutatóközpont/MTA NyelvEsély
Szakmódszertani Kutatócsoport
(MTA SZ-007/2016)

Budapest, 2020.

Jemina Napier:
**JELNYELVI TOLMÁCSKÉPZÉS, VIZSGÁZTATÁS ÉS
AKKREDITÁCIÓ NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN**

A tanulmány három nagy angolszász országot, Ausztráliát, az Egyesült Királyságot és az Egyesült Államokat vizsgálja: áttekintést nyújt a jelnyelvi tolmácsok képzéséről, vizsgáztatásáról és akkreditációjukról. A tanulmány rávilágít azokra az okokra, amelyek e három országot a szakma vezetőivé teszik; feltárja a köztük lévő hasonlóságokat és különbségeket. A legfőbb hasonlóságok pl. az egyetemi képzés, jóváhagyott tanfolyamok, bizonyítványok gondozásának rendszere, valamint oktatásügyi tolmácsolási irányelvek megléte. Különbségek vannak a képzés előfeltételeiben, az akkreditáció típusaiban és szintjeiben, a vizsgáztatásban és a siket tolmácsok akkreditációjában. A tanulmány végén a Jelnyelvi Tolmácsok Világszövetsége létrehozásával, valamint a jelnyelvi tolmácsolás mint kutatási szakterület fejlődésével kapcsolatos előrejelzéseket olvashatunk.

E tanulmány a jelnyelvi tolmácsképzést és akkreditációt tárgyalja. Áttekintést ad a múlt és jelen helyzetről, miközben összehasonlít három nagy angolszász országot: Ausztráliát, az Egyesült Királyságot és az Egyesült Államokat. Pontosabban az ausztrál rendszert hasonlítja össze az Egyesült Királyságbeli, ill. Amerikai Egyesült Államokbeli jelnyelvi tolmácsképzéssel és értékeléssel. Ezáltal történeti összefüggésbe lehet helyezni a jelnyelvi tolmács szakma fejlődését és előrejelzéseket lehet tenni a jövőre nézve. Foglalkozom a Jelnyelvi Tolmácsok Világszövetségének (WASLI) megalapításával is, valamint a jelnyelvi tolmácsolás mint kutatási szakterület óriási fejlődésével. Megvizsgálom, milyen hatással van e két tényező a jelnyelvi tolmácsolás státuszára, a képzésre és az akkreditációra.

A jelen tanulmány továbbfejlesztett változata annak az 1999-es előadásomnak, melyben az ausztrál jelnyelv (Auslan)/angol tolmácsok képzési és vizsgarendszerét vázoltam. Összehasonlítottam azokat a brit és amerikai rendszerrel és rámutattam a jelentős hiányosságokra az Auslan tolmácsok képzésében.

Annak idején az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok vezetőnek számítottak a jelnyelvi tolmácsok képzésében és értékelésében, bár mind az említett két országban, mind Ausztráliában voltak kiemelkedő és gyengébb pontok. Javasoltam, hogy több képzést kellene elérhetővé tenni az Auslan tolmácsok számára, létre kellene hozni ilyen egyetemi szakot Ausztráliában, valamint be kellene vezetni a folyamatos „engedélymegújítási” rendszert (Napier, 1999). Az előadás óta több változás történt mindhárom országban: Ausztráliában főleg a képzés terén, az Egyesült Királyságban és az Egyesült Államokban pedig az akkreditáció terén. Így hát időszerű áttekinteni a jelenlegi helyzetet az egyes országokban. Az egész tanulmányban az általuk használt jelnyelv alapján utalok a tolmácsokra, tudván, hogy mind az Auslan (Australian Sign Language), mind a Brit Jelnyelvi (British Sign Language, BSL), mind az Amerikai Jelnyelvi (American Sign Language, ASL) tolmácsok egy jelnyelv és a beszélt angol nyelv között fordítanak.

Az ausztrál helyzet

Az Egyesült Királyságbeli és Egyesült Államokbeli kollégáikkal összehasonlítva az ausztrál jelnyelvi tolmács szakma viszonylag fiatal. Az Új Dél-wales-i Siketek Tolmácsainak Szövetsége (Association of New South Wales Interpreters for the Deaf, ANID) állami szinten 1989-ben jött létre (Ausztrália 6 szövetségi tagállamból és 2 szövetségi területből áll), majd hamarosan követte az Ausztrál Jelnyelvi Tolmácsok Szövetsége (Australian Sign Language Interpreters' Association, ASLIA) (ld. <http://www.aslia.com.au>), mely 1991-ben vált hivatalos országos szervezetté. Az ANID később Ausztrál Jelnyelvi Tolmácsok Szövetsége (Új Dél-Wales)-re [Australian Sign Language Interpreters' Association (New South Wales)] változtatta nevét, vagy röviden ASLIA (NSW)-re; l. <http://www.deafsocietynsw.org.au/asliansw>). Egyéb tagállami szervezetek is létrejöttek ugyanezen a néven, pl. az Ausztrál Jelnyelvi Tolmácsok Szövetsége (Nyugat-Ausztrália) [Australian Sign Language Interpreters' Association (Western Australia)], avagy ASLIA (WA).

Minden tagállamszintű szervezet saját vezetőségi tagjai önkéntes segítségével tartja fenn magát, beszedi a tagdíjat, szakmai továbbképzést szervez, lobbizik és tagállami szinten alakítja ki a politikáját. A tagdíjak bizonyos százalékát az országos szervezetbe fizetik be, amely szintén önkéntesek munkájával tartja fenn magát és minden télen továbbképzést szervez „téli iskola” néven, lobbizik, kialakítja országos szintű politikáját, tanácsadóként működik a tolmácsokkal kapcsolatos országos jelentőségű kérdésekben (pl. az akkreditációs testület mellett).

Ausztráliában kb. 20 éve létezik Auslan tolmácsok számára akkreditációs rendszer a Fordítók és Tolmácsok Országos Akkreditációs Hatóság (National Authority for the Accreditation of Translators and Interpreters, NAATI) égisze alatt. Spring (2001) áttekintést nyújt az ausztráliai nyelvi szolgáltatások fejlődéséről, beleírta az NAATI-t is.

Közvetett módon az Auslan nyelvet is közösségi nyelvként ismerik el, ugyanúgy, mint egyéb kisebbségi csoportok nyelveit, pl. az ausztrál őslakosokét (aborigines), a Torres Strait szigetek lakóiét valamint egyéb bevándorlók nyelveit, pl. bosnyák, kantoni, görög vagy hindi. Emiatt Ausztrália egyike azon kevés országoknak, ahol ugyanazzal a rendszerrel akkreditálják a beszélt nyelvek tolmácsait és a jelnyelvi tolmácsokat (Bridge, 1991).

Az akkreditáció megkapható, ha a jelölt sikeresen leteszi a gyakorlati vizsgát, vagy ha egy jóváhagyott tanfolyamot elvégez. A NAATI-nek van egy Auslan vizsgabizottsága, mely szakképzett tolmácsokból, tolmácsképzőkből és siket megrendelőkből („fogyasztókból”) áll. A NAATI-nál lehet közvetlenül vizsgára jelentkezni, képzéstől függetlenül. Hogy valaki fizetségért vállalhasson ebben a szakmában munkát, ahhoz előzőleg NAATI akkreditációt kell szereznie. A kereslet és kínálat problémái miatt azonban sok akkreditáció nélküli tolmács dolgozik oktatási intézményekben és vidéken.

Eddig nem volt kötelező szakképzésben részt venni, így sok tolmács szerez akkreditációt anélkül, hogy szakképzésben részesült volna. Hamarosan azonban változhat ez a helyzet, mivel nemrégiben a NAATI felülvizsgálta vizsga- és akkreditációs rendszerét. A felülvizsgálat eredményeként többek között azt az ajánlást tette, hogy minden leendő tolmácsnak kötelező

szakképzésben részesülnie, mielőtt akkreditációért folyamodik a NAATI-hez. Ez az ajánlás még nem lépett érvénybe, de mérlegelik. Jelenleg két szinten van akkreditáció Auslan tolmácsok számára: *'segédtolmács' szinten és 'tolmács' szinten*. A NAATI 2004-ben így definiálja a segédtolmács fogalmát:

“képes általános társalgási témákban tolmácsolni, [...] ahol nincs szükség szakkifejezésekre vagy bonyolultabb elvont információ tolmácsolására [...] nincs szükség mélyebb nyelvi készségre”.

A tolmácsszint pedig

“a professzionális tolmácsolás minimális kompetencia szintje [...] [és] az ausztrál professzionális normának tekinthető. A tolmácsok képesek sok különböző témában tolmácsolni, szaknyelveken is [...] [és] mindkét nyelvi irányba fordítanak sokféle olyan témában, ahol szakemberekkel folyik konzultáció, pl. orvos/beteg, ügyvéd/ügyfél, bankigazgató/ügyfél, bírósági tolmácsolás [...] [valamint] olyan helyzetekben tolmácsolnak, ahol mindkét nyelven mély nyelvi ismeretek szükségesek.”

A NAATI felülvizsgálat eredményeként korszerűsítik a vizsgák tartalmát és struktúráját. Ennek különös jelentősége van az Auslan tolmácsok számára, mivel olyan speciális vizsgamódszereket fognak kidolgozni, melyek tükrözik azt a munkát, melyet az Auslan tolmácsok végeznek, ahelyett, hogy próbálnák utánozni a beszélt nyelvi tolmácsok vizsgáit. Emiatt az Auslan tolmácsokat vizsgáztatni fogják abból a szempontból, hogy tudnak-e „szabadon” és „szó szerint” szinkron tolmácsolni különböző célközönségek számára (vagyis hogy tudnak-e értelmezve tolmácsolni, ill. szóról-szóra fordítani), és kevésbé lesz fontos a konszekutív (követő) tolmácsolás.

Az Auslan tolmácsolás professzionalizációja sok szempontból ugyanazokat a lépéseket követte, mint a jelnyelvi tolmácsolás professzionalizációja a többi országban. Eredetileg a tolmács szerepét misszionáriusok, szociális munkások valamint siket szülők halló gyermekei töltötték be (angolul: CODA, „children of deaf adults”) (Flynn, 1996).

A jelnyelvi tolmácsolás hivatalos akkreditációja 1982-ben kezdődött. Nagy szerepet játszott benne John Flynn, siket szociális munkás, aki próbálta elérni, hogy a NAATI az egyéb közösségi nyelvi tolmácsok mellett ismerje el az Auslan tolmácsokat is mint professzionális tolmácsokat (Flynn, 1985). Tudomásul véve a siket közösség nyelvhasználatának megváltozását, valamint az első Auslan szótár kiadását, a NAATI a siket jelnyelv kifejezést 1993-ban Auslanra cserélte (Ozolins & Bridge, 1999). Az első tolmácsszinten akkreditáltak elsősorban CODA-k voltak, valamint olyan emberek, akik elég hosszú időt töltöttek a siketek közösségében ahhoz, hogy magas szintű Auslan nyelvtudásra tegyenek szert és jól ismerték és értették a siketek jellemzőit és szubkultúráját. Az első Auslan tolmácsképző tanfolyam 1986-ban indult (Flynn, 1996).

Segédtolmácsi szintű képesítő tanfolyamokat kínálnak az műszaki és továbbképző közösségi főiskolák (Technical and Further Education community colleges, TAFE). A hallgatók egyéves, nem nappali tanfolyamon vehetnek részt, mely oklevelet és NAATI segédtolmácsi akkreditációt ad. Azonban néhány ad hoc workshoptól eltekintve 2002 előtt nem volt

semmilyen továbbképzési lehetőség azok számára, akik professzionális szintű tolmácsvizsgát kívántak tenni.

Először a Macquarie Egyetemen indult egyetemi képzés Auslan tolmácsok számára 2002 márciusában, mely professzionális szintű NAATI akkreditációra készítette fel. A képzést az egyetem fordító- és tolmácsprogramjának keretében a Nyelvészeti Tanszék indította. A Macquarie Egyetem Ausztrália legnagyobb városában, Sydneyben található, Új Dél-Wales államban. Posztgraduális diplomát ad, és a hallgatók egyéb nyelvszakos diákokkal együtt hallgatnak bizonyos tantárgyakat. Ha megfelelnek a diploma követelményeinek, az Auslan tolmácsolók az MA program keretében folytathatják tanulmányaikat fordításból és tolmácsolásból. Itt levelező formában folyik az oktatás: online kapcsolattal, olvassmánycsomagokkal és intenzív oktatási blokkokkal, hogy Ausztrália egész területéről részt vehessenek benne hallgatók. 2003-ban Victoria állam fővárosában, Melbourne-ben új TAFE program kezdődött, mely felsőfokú Auslan tolmácsdiplomát ad. Ezáltal már két program állt rendelkezésre azok számára, akik magasabb szintre akarták fejleszteni tudásukat.

Nemrégiben a NAATI közzétett egy vitairatot, mely szerint be kellene vezetni a „re-akkreditációs” rendszert. E rendszerben a tolmácsoknak be kellene bizonyítaniuk, hogy még mindig gyakorolják szakmájukat és szakmai továbbképzés révén fenntartották szaktudásukat (ld. http://www.naati.com.au/documents/fact_sheets/re-accrreditation_discussion_paper.pdf). Ezt a rendszert várhatóan az elkövetkező 2 éven belül fogják bevezetni. E fejlemény egy olyan jelentős változásra hívja fel a figyelmet, mely minden nyelv tolmácsát érinti, és azt mutatja, hogy a lakossági tolmácsoknak bizonyítaniuk kell, hogy fenntartják tudásukat azért, hogy jogosultak legyenek az akkreditációra.

Az Auslan tolmácsok legtöbbször az oktatásügyben dolgoznak (Ozolin & Bridge, 1999), bár sokszor nem tolmácsként tartják őket számon. Általános a gyakorlat, hogy az iskolákban „tanári segítőként” alkalmazzák a tolmácsokat, bár vannak kivételek is, amikor a tolmácsokat jelnyelvi és bilingvális programokban kifejezetten tolmács funkcióban alkalmazzák (Fried & Paterson, 2000; Gifford, 2000). Az egyetemeken ezzel szemben sok tolmácsot kifejezetten csak tolmácsfunkcióban alkalmaznak és a tolmácsoknak ajánlott honorárium szerint fizetik őket. Jelenleg nincs kifejezetten oktatásügyi tolmácsképzés, kivéve az ASLIA szakworkshopjait. Az ASLIA National országos szervezettel együttműködve a Felsőoktatási Tolmácsolás Victoria Állambeli Bizottsága (Victorian Committee for Interpreting in Tertiary Education, VicCite) 2002-ben irányelveket adott ki az iskolai környezetben való tolmácsolásról. (A felsőoktatás magába foglal minden olyan képzést, mely a középfokú oktatás után következik.)

A brit helyzet

Nagy-Britannia (más néven az Egyesült Királyság) 4 országból áll: Anglia, Wales, Észak-Írország és Skócia. Lakóhely szerint két különböző vizsga- és akkreditációs rendszer létezik a BSL (British Sign Language, brit jelnyelvi) tolmácsok számára. Angliában, Walesben és Észak-Írországban működik az egyik rendszer, Skóciában a másik. Jelen tanulmány elsősorban az Angliában, Walesben és Észak-Írországban élő tolmácsokra vonatkozó rendszert vizsgálja.

Nagy-Britanniában nagyon hasonlóan indult a tolmácsszakma, mint Ausztráliában. Miután hosszú évekig szociális munkásokra és CODA személyekre támaszkodtak, a Brit Siketek Szövetsége fontos kutatást végzett, hogy felmérje a siketek szükségleteit a tolmácsokkal kapcsolatban. Kiderült, hogy a tolmács szerepét professzionalizálni kell, hogy a siketek közössége szociális munkás segítsége nélkül is információhoz juthasson (Scott Gibson, 1991). Ennek eredményeként 1980-ban megalakult a CACDP, a Siketekkel Való Kommunikáció Előmozdításának Tanácsa (Council for the Advancement of Communication With Deaf People). A CACDP vált a BSL tolmácsok szabályozó hatóságává, mely vizsgáztatta és akkreditálta a BSL tudást, BSL/angol tolmácsolást, jegyzetelést, valamint a siket/vak tolmácsolást. Eredetileg a CACDP maga hozta szabályait és nem tekintették olyan szervezetnek, mely a beszélt nyelvek tolmácsolási vizsgájának országos normáihoz feltétlenül tartja magát.

A CACDP létrehozott egy tolmács szaknévsort, mely kettős szinten osztályozta a tolmácsokat, valamint meghatározta a szaknévsorba való felvétel vizsgakövetelményeit. A jelölteknek egynyelvű, 3 fokozatú BSL felmérésen kellett részt venniük, mely a kezdő, a közép és a haladó szintet tartalmazta (I., II. és III. fokozat). Miután a jelölt végigment e három szakaszon, bejegyezték „bejegyzett gyakornokként” és engedték, hogy tolmácsolási munkákat végezzen, hogy közvetlen gyakorlatot szerezzon a tolmácsvizsga előtt, mely után „bejegyzett képesített BSL tolmács” lesz (RQI-registered qualified interpreter). Sokaknak, akik már egy ideje tolmácsoltak, automatikusan megadták az RQI státuszt tapasztalatuk elismeréseként, anélkül, hogy vizsgát kellett volna tenniük. Elméletileg a bejegyzett gyakornokok csak bizonyos helyzetekben dolgozhattak tolmácsügynökségek támogatásával és felügyelete mellett (vö. ausztráliai segédtolmácsok). Sajnos azonban a valóság az volt, hogy több volt a gyakornok, mint a szakképzett tolmács, és a kereslet meghaladta a kínálatot, így a gyakornokok végezték a legtöbb munkát.

E helyzetre való tekintettel a CACDP megváltoztatta a kritériumait, így a jelölteknek előbb el kellett végezniük egy elismert tolmácsképző tanfolyamot vagy képzésben kellett részt venniük ahhoz, hogy gyakornokként bejegyezzék őket. Kezdetben a CACDP tartott a BSL tolmácsoknak tanfolyamokat, melyek mindössze néhány hetesek voltak. Majd egyetemi szakok létesültek és ma már több úton is el lehet végezni a BSL tolmácsképzést. Négy egyetem kínál mesterszint alatti ill. posztgraduális kurzust: Wolverhampton University (B.A.), University of Central Lancashire (graduate diploma), Bristol University (B.S. és M.S.) és a University of Leeds (M.A.)

A képzés vagy nappali, vagy levelező, intenzív oktatási blokkokkal (az intézménytől függően). Ezen kívül vannak szaktanfolyamok és továbbképzési workshopok, melyeket tolmácsügynökségek (pl. Sign Languages International) vagy siketek szervezetei tartanak (pl. Siketek Királyi Országos Intézete – Royal National Institute for Deaf People). Ennek ellenére ahhoz, hogy valakit szakképzett BSL tolmácsnak ismerjenek el, a tolmácsoknak még mindig a CACDP vizsgáját kellett letenniük, úgy, ahogy Ausztráliában NAATI akkreditáció szükséges ahhoz, hogy elismerjék valaki kompetenciáját a tolmácsként való működéshez.

Néhány évvel ezelőtt ugyanakkor a CACDP változtatott a rendszeren. Megszüntette a vizsgát és bevezetett egy szakminősítést, amely az Országos Szakminősítési (National Vocational Qualifications, NVQ) normákon alapul. A bejegyzési rendszer hasonló maradt, viszont a minősítéshez a gyakornokoknak szakmai gyakorlatukat igazoló iratokból portfóliót kellett összegyűjteniük. Ez az újítás lehetővé tette a szakmai színvonal emelését és összhangban állt egyéb szakképesítésekkel. Ennek ellenére egy időben elégedetlenséget váltott ki a BSL tolmácsok körében, mivel voltak olyanok, akik tanfolyamot végeztek, de nem lehetett vizsgáztatni őket és nem válhattak bejegyzett tolmácsokká, mert az Országos Szakminősítési kompetenciák előzetes kipróbálását nem hagyták jóvá. Panaszok voltak a bizalmas információkezeléssel kapcsolatban, és hogy a tolmácsok hogyan tudnak a munkájukról bizonyítékot szerezni anélkül, hogy megsértenék a szakma etika szabályait.

Erre válaszul az Angliai, Wales-i és Észak-Írországi Jelnyelvi Tolmácsok Szövetsége (Association of Sign Language Interpreters for England, Wales and Northern Ireland, ASLI) konzultált tagjaival és egy saját szaknévsor és vizsgarendszer létrehozását fontolgatta. Többen nem értették, miért kellett a régi vizsgarendszert eltörölni, mielőtt megalkották volna az új értékelési eljárást. Ekkor a CACDP felállított egy „Független Bejegyzési Bizottságot” (IRP), mely tolmácsokból, BSL oktatókból, szolgáltatókból, siket megrendelőkből („fogyasztókból”), ASLI képviselőkből és CACDP vizsgáztatókból állt. E bizottság feladata volt a normák megállapítása és felügyelete. Az IRP létrehozása miatt az ASLI egyelőre félretette a saját engedélyezi rendszerének terveit, hogy értékelhesse az IRP hatékonyságát, és azért is, hogy megakadályozza a tolmácsbejegyzés és értékelés két „táborra” szakadását.

Több BSL tolmácsképzést kínáló egyetem is lobbizott a CACDP-nél, hogy fogadják el a végzett hallgatók tolmácsképzését anélkül, hogy azoknak nagy nehézségek árán gyakorlatot igazoló iratokat kelljen gyűjteniük, miután már elvégeztek egy hosszú tanfolyamot. Átmeneti megoldásként a CACDP bevezetett egy „gyorsított” minősítési programot, melynek keretében a végzős hallgatókat egy CACDP vizsgáztató megfigyeli, és ha megfelelnek a követelményeknek, megkapják a minősítést. Most azonban minden tolmácsnak kötelező megszereznie a portfóliót, mely bizonyítja, hogy minden kompetencia-követelménynek megfelelnek. A CACDP és az egyetemek nemrégiben elvégeztek egy vizsgálatot annak érdekében, hogy összefüggésbe hozzák egymással az egyetemi oktatás tartalmát és az Országos Szakminősítés kompetencia alapú rendszerét, valamint a bejegyzési kategóriákat.

Az Országos Szakminősítési keret bevezetése óta új bejegyzési rendszert vezettek be, melyben új kategóriák vannak, amelyek a tolmácsok státuszát képzsüknek és minősítésüknek megfelelően tükrözi. Ezeket a kategóriákat az 1. táblázat szemlélteti.

Van egy kategória, amely nincs benne a tolmácsjegyzékben, azonban a CACDP felügyeli és szabályozza, ez pedig a „kommunikációs asszisztens” (communication support worker, CSW), avagy „kommunikátor”. Ez az elnevezés az Egyesült Királyságból származik (és azóta Új-Zélandon is átvették). Olyan embereket jelöl, akiket oktatási környezetben alkalmaznak, hogy kommunikációs segítséget nyújtsanak siket tanulóknak, legyen az jelnyelvi tolmácsolás, szájról olvasás vagy jegyzetelés (Harrington, 2001). Önkormányzati felsőoktatási intézmények több helyen is kínálnak CSW tanfolyamokat, pl. a romfordi Redbridge College,

<http://www.redbridge-college.ac.uk/web/courses.nsf/0/e356b19a3c81355780256da30032a901?OpenDocument>).

Nemrégiben a londoni Middlesex University BA képzést indított „Siket tanulmányok: Kommunikációs segítségnyújtás és oktatás” címmel, mely elsőfokú oklevelet (a certificate in higher education) ad a kommunikációs segítő szakon (ld. <http://www.mdx.ac.uk/subjects/ss/dfs.htm>).

Sok BSL tolmács dolgozik oktatási környezetben, különösen egyetemeken (Harrington, 2000). Tőlük azt várják, hogy maradjanak meg tolmácsszerepükben és ne CSW-ként dolgozzanak. E gyakorlat nyugtázásaként az ASLI kidolgozott egy külön gyakorlati szabályrendszert oktatásügyi tolmácsok számára (Code of Practice for Educational Interpreters) (ld. http://www.asli.org.uk/education_task.htm).

1.táblázat

Tolmácsbejegyzési kategóriák; Siketekkel aló Kommunikáció Előmozdításának Tanácsa (CACDP)

Szakkévsori tag (MRSLI)	Tolmácsgyakornok (TI)	Junior tolmácsgyakornok (JTI)
<p>Szakkévsori tag az olyan tolmács, aki megfelelt az országosan elismert normáknak, amelyeket a Független Bejegyzési Bizottság hagyott jóvá. Ezeket Tolmács Bejegyzési Normáknak nevezik, és meghatározzák, hogy egy bejegyzett tagnak milyen kompetenciával és szakmai gyakorlattal kell rendelkeznie.</p> <hr/> <p>A brit jelnyelvi / angol tolmácsoknak magas szinten kell tudniuk az angol nyelv és a BSL használatát. Megfelelő tudásszinttel kell rendelkezniük a tolmácsolásról és a szakmai etikáról, valamint kompetensen kell szakmájukat gyakorolniuk számos környezetben.</p>	<p>A tolmácsgyakornok olyan tolmács, akinek célja, hogy bekerüljön a szakkévsorba. A tolmácsgyakornokok BSL tudását és elvárásnak megfelelő angoltudását az Országos Szakminősítés 4. szintjén mérték fel – vagy ennek megfelelő egyéb szinten. A gyakornokok elvégeznek egy az IRP által elismert tolmácsképző programot, vagy felmérő programban vesznek részt a tolmácsolás (BSL/angol) Országos Szakminősítés 4. szintjén. Jól kell ismerniük a siket emberek közösségét és a szokásos tolmácsolási témákat, megszerezték a szükséges nyelvtudást, de esetleg még nem rendelkeznek megfelelő tolmácsolási gyakorlattal ahhoz, hogy a normáknak megfeleljenek.</p>	<p>A junior tolmácsgyakornok olyan tolmács, akinek célja, hogy tolmácsgyakornok legyen. BSL nyelvtudása az Országos Szakminősítés 3. szintjét érte el – vagy egyéb ennek megfelelő minősítést, a megkívánt szintű angol nyelvtudással együtt.</p> <hr/> <p>Jelenleg részt vesz vagy már elvégzett egy elismert tolmácsképző programot. Lehetséges, hogy egyéni tolmácsképzési programot követ, melyet egy Országos Szakminősítési központ jóváhagyásával végez, hogy elérje a 4.szintet a BSL/angol tolmácsolásban. A jelöltnek jól kell ismernie a siketek közösségét és tolmácsolási témáikat, de még fejleszti nyelvi és tolmácsolási tudását, és nem feltétlenül rendelkezik nagy tolmácsolási gyakorlattal.</p>

Az ausztrál szakmai szervezethez hasonlóan az ASLI is önkéntesek szervezete, mely a BSL tolmácsok érdekeit képviseli és ügyeiket előmozdítja. Az ASLI 1988-ban alakult. Azóta a néhány tagú kis szervezethez virágzó, aktív szövetség lett, nagyszámú gyakorló tolmács taggal. Attól eltekintve, hogy az ASLI képviselteti magát az IRP-ben, a szervezet nem vesz részt közvetlenül a tolmácsok képzésében, értékelésében, akkreditációjában vagy irányításában, ezért tagjai tevékenységét nem tudja „szankcionálni” (Pollitt, 1997, p.25). Azonban az évek során az ASLI több program révén támogatta tagjait, pl. a Szakmai Továbbképzési Programmal, mely egynapos és hétvégi tanfolyamokat kínál különböző témákban; a Folyamatos Szaktovábbképzési Program pedig megkívánja a tagoktól, hogy bizonyítsák, hogy fejlesztik szaktudásukat és ismereteiket, bár önmagában véve ez nem újraszorgalmazó rendszer. A Mentori és Mentorképző Program célja, hogy a tagok számára kialakítson és szabályozzon egy hivatalos mentori támogató hálózatot (ld. <http://www.asli.org.uk/>). Az ASLI a képzett tolmácsokról szaknévsort is működtet, ezen kívül tagjai számára szakmai kártérítési biztosítást nyújt.

A Skóciában élő BSL tolmácsokat a SASLI (Jelnyelvi Tolmácsok Skót Szövetsége, Scottish Association of Sign Language Interpreters) vizsgáztatja és irányítja. A SASLI 1981-ben alakult és három fizetett alkalmazottja van. Saját tolmácsszaknévsort tart fenn, és saját értékelési rendszert alkalmaz. A tolmácsok lehetnek „bejegyzett tolmácsok” vagy „bejegyzett tolmácsgyakornokok”, attól függően, hogy már túlvannak-e a képzési és értékelési folyamaton. A SASLI-nak saját szakmai kódexe és reklamációs eljárásrendje van. A képzési lehetőségeket pedig az edinburgh-i Heriot-Watt University-vel együttműködve kínálja.

Az amerikai helyzet

Az Egyesült Államok mindig is vezető szerepet játszott a jelnyelvi tolmácsolásban, annak kutatásában és oktatásában. Sokan Amerikát tekintik példaképüknek a jelnyelvi tolmácsképzés, bejegyzés és szabályozás terén, mivel a jelnyelvi tolmácsolással kapcsolatos szakirodalom és kutatás túlnyomó többsége innen származik. Az ASL (American Sign Language, amerikai jelnyelv) tolmácsközösség kialakulásának és fejlődésének részletes és alapos történeti áttekintését Cokely adja (megjelenés alatt).

Miután 1964-ben megalakult a Siketeknek Tolmácsolók Szaknévsora (Registry of Interpreters for the Deaf, RID), az ASL tolmácsolást hivatalos foglalkozásként ismerték el a 60-as vége és 70-es évek elejétől kezdve. A RID (<http://www.rid.org>) országos nonprofit szervezet legalább 12 fizetett munkatárssal, akik a Virginia állambeli központban dolgoznak, Alexandria városában. A RID 3 kulcsfontosságú szolgáltatást nyújt tagjainak, valamint a közösségnek: (1) a Tesztprogramot, mely tolmácsolási és fordítási vizsgát biztosít és a sikeres vizsgázóknak bizonyítványt ad; (2) a Képesítésgondozó Programot, amely segítségével a tolmácsok és fordítók szinten tarthatják a tudásukat és gyakorlatukat; (3) az Etikai Szakmagyorkorlási Rendszert, mely a RID Etikai Kódexén alapuló panaszkezelői és felülvizsgálati folyamat. A RID-nek van egy saját kiadói ága is, amely évenként megjelenteti a Tolmácsolási Szaklapot (Journal of Interpretation) valamint egyéb, a jelnyelvi tolmácsolással foglalkozó könyveket és folyóiratokat. Az ausztrál és a brit jelnyelvi tolmácsszövetségekhez hasonlóan a RID is elkötelezetten támogatja az oktatásügyi tolmácsolást. Kiadott egy normatív írást, melynek címe: *Tolmácsolásoktatási környezetben* (K-12), mely a <http://www.rid.org/spp.html> oldalon tekinthető meg. Van saját érdekvédelmi csoportja az oktatásügyben dolgozó tolmácsok és

fordítók számára. Az Egyesült Államokban két bizonyítványt adó rendszer alakult ki: az egyik a RID-en, a másik a Siketek Országos Szövetségén (National Association of the Deaf, NAD) keresztül. Vannak tolmácsok, akik mindkét szervezetnél tesznek vizsgát, mások csak az egyiknél. Nem is olyan régen még vitatott volt az Egyesült Államokban, hogy melyik akkreditációnak van nagyobb presztízse és melyiknél magasabbak a követelmények. Azonban mára már megalakult a Tolmácsolás Nemzeti Tanácsa azzal a céllal, hogy a NAD és a RID együttműködési lehetőségeit vizsgálja a NAD ill. RID bizonyítvánnyal rendelkező tolmácsok támogatása érdekében. 2002-ben egy hivatalos együttműködési rendszert jelentettek be. A közös rendszerben tolmács- vagy fordítóbizonyítványt lehet szerezni. (A RID siket tolmácsoknak is ad bizonyítványt). 2003 óta erőfeszítéseket tesznek – melyek 2004 közepén, a tanulmány írása idején folyamatban vannak – arra, hogy közös RID/NAD etikai kódexet alakítsanak ki (ld.<http://www.rid.ord/coe.html>).

Az Egyesült Államok mindig is vezető szerepet töltött be a jelnyelvi tolmácsok „engedélye”, azaz képesítésük gondozása terén. A RID csak korlátozott időre ad tolmácsbizonyítványt. Az engedély fenntartása úgy lehetséges, hogy a tolmácsoknak 5 évenként igazolniuk kell folyamatos szakmai továbbképzésüket. A tolmácsolással kapcsolatos különböző tevékenységekért pontokat lehet szerezni: pl. tolmácsolással kapcsolatos tantárgyak hivatalos tanulása, részvétel workshopokon és konferenciákon. A bizonyítvány megtartásához el kell érni egy bizonyos pontszámot. Ez hatékony módja annak, hogy minden gyakorló tolmács a szakterületén korszerű ismeretekkel rendelkezzen és folyamatosan felülvizsgálja tolmácutudását. Ez az engedélyezési rendszer biztosítja, hogy akik komolyan veszik a szakmájukat, továbbra is gyakorolhassák azt és közben magas szintű szolgáltatást nyújtsanak. Az amerikai főiskolák és egyetemek összesen mintegy 150, különböző szintű tolmácsképző kurzust kínálnak (Registry of Interpreters for the Deaf, 2004), pl. M.A. Program, Gallaudet University, Washington D.C.; B.A. Programok, Northeastern University (Boston), Western Oregon University (Monmouth), California State University, Northridge; A.A. programok (Austin Community College, Austin, Texas), Florida Community College (Jacksonville), Madonna College (Livonia, Michigan). Így mindenki szabadon választhatja ki, milyen úton szeretne képesítéshez jutni.

A Tolmácsképzők Konferenciája (Conference of Interpreter Trainers, CIT) a tolmácsoktatók 1979-ben alakult szakmai szervezete, mely szakmai továbbképzési lehetőségeket kínál a tolmácsoktatóknak, továbbá támogatja a tolmácsolás gyakorlatával kapcsolatos kutatást és pedagógiát (ld.<http://www.cit-asl.org>). A CIT nagy hangsúlyt helyez a tolmácsképzés magas színvonalára. 1995-ben jóváhagyta a Tolmácsképzés Nemzeti Normarendszerét (National Standards for Interpreter Education), amely részletesen meghatározza azokat a készségeket és kompetenciákat, amelyeket a tolmácsoknak a képzés során el kell sajátítaniuk. Jelenleg a CIT terveket dolgoz ki egy főiskolai tolmácsképző bizottság (Commission on Collegiate Interpreter Education) létrehozására, vagyis az ausztráliai NAATI-hoz hasonló akkreditációs hatóság felállítására. Ha létrejön ez a hatóság, a tolmácsképző programok igazolást kaphatnak arról, hogy megfelelnek a nemzeti mércének és így még inkább motiváltak lesznek a magas színvonal tartására.

Hasonlóságok és különbségek

A képzés, vizsgáztatás és akkreditáció terén több jelentős hasonlóságot és különbséget figyelhetünk meg Ausztrália, Nagy-Britannia és az Egyesült Államok között:

1. Ausztráliában csak az utóbbi időkben létezik egyetemi szintű tolmácsképzés, míg Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban már évek óta több ilyen is van.
2. Az Egyesült Államokban a tolmácsképző kurzusok nagy része ASL oktatást is és tolmácsképzést is biztosít; így a hallgatók az ASL ismerete nélkül is, minden előtanulmány nélkül megkezdhetik a képzést. Ezzel szemben Ausztráliában mindig, Nagy-Britanniában pedig általában bizonyos szintű jelnyelvi ismerettel már rendelkezniük kell ahhoz a hallgatóknak, hogy felvegyék őket.
3. Ausztráliában két akkreditációs *szint* van. Az Egyesült Államokban két bizonyítvány *típus* van, míg Nagy-Britanniában csak egy (igaz, hogy van egy elismert „átmeneti” bejegyzési kategória).
4. Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban a vizsgáztatás jelnyelvspecifikus rendszerben történik, míg az ausztrál rendszer beszélt nyelvi tolmácsokat is vizsgáztat.
5. Hivatalos akkreditáció siket tolmácsok számára csak az amerikai rendszerben létezik. Köztudott, hogy Nagy-Britanniában és Ausztráliában dolgoznak siket tolmácsok, és indítottak is már siketspecifikus tolmácsképző programokat Ausztráliában (Goswell & Napier, előkészületben). Nagy-Britanniában előfordult már, hogy siket embereket vettek fel addig csak hallók számára tartott jelnyelvi tolmácsképző programokra (G.H. Turner, személyes közlés, 2004.április 16.). Ennek ellenére sem Ausztráliában, sem Nagy-Britanniában nincs semmilyen hivatalos elismerési módja ezeknek a tolmácsoknak.
6. Mindhárom országban létezik vagy készül a tolmácsképző tanfolyamok valamiféle jóváhagyási rendszere – Ausztráliában a NAATI által jóváhagyott kurzusok, Nagy-Britanniában a CACDP normákkal összehangolt kurzusok, az Egyesült Államokban pedig a CIT által javasolt akkreditációs bizottság.
7. Mindhárom országban felismerték az oktatásügyi tolmácsolás jelentőségét, ezért szakmaszövetségi útmutatókat vagy szakmai kódexet adtak ki.
8. Ausztráliában, valamint Angliában, Walesben és Észak-Írországban (Skócia kivétel) a tolmácsakkreditációban csak közvetve vesznek részt a szakma gyakorló tagjaiból álló szövetségek. Az Egyesült Államokban ezzel szemben a szakmai szövetség maga irányítja a vizsgaprogramot.
9. Az Egyesült Államok az egyetlen olyan ország, ahol nem önkéntesek munkáján és hozzájárulásán alapul a szakmai szövetség vezetése.
10. Mindhárom országban létezik valamiféle engedélyezési vagy engedélyfenntartási rendszer (vagy most vezetik be vagy jelenleg korszerűsítik).

A képzés, vizsgáztatás és akkreditáció országonkénti áttekintése azt mutatja, hogy mindenhol más rendszer van életben. Ennek ellenére úgy tűnik, hogy mind Ausztráliában, mind az Egyesült Királyságban, mind az Egyesült Államokban a képzési és szakmagyakorlási normák szükségességének tekintetében ugyanazokat a nézeteket vallják a jelnyelvi tolmácsolás terén (ld. Lee, 1997 és Pollitt, 1997). E három ország mindegyike kivívta helyét a jelnyelvi tolmács

szakma élvonalában azokkal a jelentős lépésekkel, amelyekkel továbbfejlesztette a tolmácsok képzését, vizsgáztatását és akkreditációját. Ha megvizsgáljuk e három „éllovas” hasonlóságait és különbözőségeit, az egész világra vonatkozó következtetéseket vonhatunk le belőle a jelnyelvi tolmács szakma jövőjét illetően.

Mi várható a jövőben a jelnyelvi tolmács szakmában?

Bár az egész világon sokat fejlődött a jelnyelvi tolmácsolási szakma, még sok a tennivaló. Ausztráliában, az Egyesült Királyságban és az Egyesült Államokban jól működik a szakma és annak infrastruktúrája. A skandináv országokban, pl. Svédországban, valamint egyéb európai országokban, pl. Belgiumban és Németországban szintén vannak képzési programok és szakmai szövetségek (Nilsson, 1997; Schulz, 1997; Van Herreweghe & Van Nuffel, 2000). Minden országban vannak azonban még problémák. Hasonlóság ezen országok közt az, hogy valamennyi gazdag, „fejlett” ország, más országokban viszont a jelnyelvi tolmácsok számára semmiféle képzési rendszer nem létezik. Ezen okból már rég felismerték, hogy szükség van egy nemzetközi jelnyelvi tolmácsolási szövetségre az információ-, tudás- és tapasztalatcsere céljából, valamint azért, hogy segítséget nyújtson egyes országok jelnyelvi tolmácsolási szakmájának hazai fejlesztéséhez.

Majdnem 20 évnyi informális találkozók és konferenciákon folytatott viták eredményeként és egy Angliát, Skóciát, az Egyesült Államokat, Indiát, Finnországot, Szlovéniát, Oroszországot, Ausztráliát, Dél-Afrikát és Japánt magába foglaló munkacsoport megalakulása után 2003. júliusában létrejött a Jelnyelvi Tolmácsok Világszövetsége (World Association of Sign Language Interpreters, WASLI) (ld.<http://www.rid.org/wasli/fm.html>). A WASLI fő célja, hogy fejlessze a jelnyelvi tolmácsolási szakmát az egész világon (WASLI, 2003). További céljai, hogy az egyes országokban ösztönözze szakmai szövetségek létrehozását, hálózatként támogassa a már meglévő szakmai szövetségeket és megossa a tolmácsolással kapcsolatos információkat.

Évek óta létezik már a Jelnyelvi tolmácsok Európai Fóruma (European Forum of Sign Language Interpreters, EFSLI), amelynek az egész Európai Unióból vannak tagszervezetei (ld. <http://www.efsl.org.uk/>). Az EFSLI hatékony fórum az információcserére; sikeresen lobbizik a jelnyelvi tolmácsolás nagyobb elismeréséért; támogatja a tolmácsokat, tolmácsképzőket és mindazokat, akik tolmácsolási szolgáltatást nyújtanak. Valószínűleg a WASLI is ugyanilyen hatékony lesz világszinten. E szakmai világszövetség megalakulásával lehetővé vált, hogy tovább emelkedjen a jelnyelvi tolmácsolás szakmai színvonala mind a tolmácsolás, mind a képzés és akkreditáció terén. Eljőhet az a nap, amikor nemzetközi irányvonalak határozzák meg a tolmácsképzési programok tartalmát, a szolgáltatásnyújtást, az etikus viselkedést és – főleg – a kutatást. A kutatás jelenti a szakma továbbfejlődésének kulcsát. „A kutatási eredmények alapján a tolmácsképzők módosították oktatási szemléletüket, és ezáltal magasabb színvonalú jelnyelvi -tolmácsolási gyakorlat alakult ki az egész világon” (Napier, megjelenés alatt).

A jelnyelvi tolmácsolás rendkívül élénken kutatott terület. Amint már említettem, a jelnyelvi tolmácsolásról a legtöbb kutatási tanulmány és publikáció az Egyesült Államokban készült. Sok olvasó ismeri Cokely (1992), Davis (2003), Frishberg (1990), Metzger (1999), Mindess (1999),

Roy (2000), és Seal (1998) munkáit, hogy csak néhányat említsek. Egyre több kutatás és publikáció származik az Egyesült Királyságból (pl. Brennan & Brown, 1997; Harrington, 200; Harrington & Turner, 2001; McKenzie, 2003; Turner, 1997) és Ausztráliából (Banna, 2004; Leneham & Napier, 2003; Napier, 2002; Ozolins & Bridge, 1999). Mindezen kutatások segítenek megérteni a tolmácsolás folyamatát, a tolmácsok szerepét, a professzionalitást, valamint az etikus gyakorlatot és normákat. Bízható látni, hogy más országok is folytatnak kutatást, de szükség lenne több alapkutatásra a tolmácsolásról (Turner, megjelenés alatt). Ha folyik kutatás, akkor azt hol publikálják? Hogyan terjesztik? A WASLI fontos szerepet játszhat a kutatási eredmények terjesztésében és publikálásában. Minél több kutatás folyik, és minél jobban megosztjuk az információkat, annál több nemzet lesz képes felülvizsgálni és továbbfejleszteni saját képzési, vizsgáztatási és akkreditációs rendszerét. A kevésbé fejlett rendszerekkel rendelkező országoknak segítséget lehetne nyújtani, hogy kialakítsák saját szakmai infrastruktúrájukat. (Bár Ausztráliában, az Egyesült Királyságban és az Egyesült Államokban hasonló modellek működnek, ez nem jelenti azt, hogy azok minden országban megfelelőek lennének. Az említett három ország tolmácsközösségeinek gondolniuk kell arra, hogy nem szabad más kultúrákra ráerőltetniük a meglévő rendszereket.) Ha a fent említett lépéseket sikerül megtenni, a jövőben világszerte még a mainál is sokkal erősebb lesz a jelnyelvi tolmácsolási szakma.

Konklúzió

A jelen tanulmányomban áttekintést nyújtottam és összehasonlítottam három jelentős angolszász ország, Ausztrália, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok jelnyelvi tolmácsképzési, vizsgáztatási és akkreditációs rendszerét. Országoként részletesen bemutattam a képzési és szakmai felügyeleti rendszert, valamint az akkreditációs normákat, rámutatván a hasonlóságokra és különbségekre. A diszkusszió rávilágított, hogy – bár különböző okokból – e három ország bármelyike tekinthető a jelnyelvi tolmácsolási szakma vezetőjének. Az összefoglaló gyors áttekintést ad a jelnyelvi tolmácsolási szakma történeti kialakulására országoként, és elismeri, hogy e fejlődés a szóban forgó három országra jellemző fejlett gazdaság eredménye. A tanulmány feltételezi, hogy a Jelnyelvi Tolmácsok Világszövetségének létrejöttével világszerte fejlődni fog a képzés, vizsgáztatás és akkreditáció színvonala, mivel a Világszövetség elősegítheti az intenzívebb kutatást és az információk terjesztését.

Köszönetnyilvánítás

Szeretnék köszönetet mondani sok tolmácsolást megrendelő („fogyasztó”) ill. tolmácsolást gyakorló személynek, oktatónak, kutatónak és a szakmai szövetségek képviselőinek, akik közvetett módon hozzájárultak e tanulmány megírásához. Sok szakmai vita és a tolmácsnormák, képzési, vizsgáztatási és akkreditációs rendszerek összehasonlítása után ráébredtem, hogy nincs olyan könnyen elérhető referenciatanulmány, amely összevetné a különböző országokban a jelnyelvi tolmácsolási szakmát. Külön köszönet illeti Rebecca Adam, Robert Adam, Karen Bontempo, Marianne Bridge, Andy Carmichael, Caroline Conlon, Mandy Dolejsi, Della Goswell, Zane Hema, Robert G. Lee, Rachel Locker McKee, Melinda Napier, Kyra Pollitt, Cynthia Roy, Liz Scott Gibson, Julie Simon, Merie Spring, Graham H. Turner és Andrew Wiltshire személyét, amiért e tanulmány megírására inspiráltak engem. Mivel

pályafutásomat az Egyesült Királyságban kezdtem, majd Ausztráliába költöztem és sokszor megfordulok az Egyesült Államokban, úgy döntöttem, hogy e három országra koncentrálok. Tudatában vagyok annak, hogy más országokban is vannak kiváló rendszerek és szintén vezetőnek tekinthetők a szakma tekintetében (különösen Skandináviában), de róluk nincs elegendő információm. Remélem, hogy e tanulmány arra inspirál majd másokat, hogy egyéb országokról is készítsenek áttekintést és összehasonlítást, hogy így reális képet alkothassunk az egész világ helyzetéről. – *A Szerző.*

Irodalomjegyzék

- Banna, K. (2004). Auslan interpreting: What can we learn from translation theory? *Deaf Worlds*, 20(2), 100–119.
- Brennan, M., & Brown, R. (1997). *Equality before the law: Deaf people's access to justice*. Durham, England: University of Durham, Deaf Studies Research Unit.
- Bridge, M. (1991, October). *The relevance of the NAATI testing system for sign language interpreters*. Paper presented to the National Conference of the Interpreter and Translator Educators Association of Australia, Melbourne, Australia.
- Cokely, D. (1992). *Interpretation: A sociolinguistic model*. Burtonsville, MD: Linstok Press.
- Cokely, D. (in press). Shifting positionality: A critical examination of the turning point in the relationship of interpreters and the Deaf community. In M. Marschark, E. Winston, & R. Peterson (Eds.), *Interpreting and interpreter education: From Research to Practice*. New York: Oxford University Press.
- Council for the Advancement of Communication With Deaf People. (2004) *The registration of language service professionals*. Retrieved April 8, 2004, from <http://www.cacdp.org.uk>
- Davis, J. (2003). Cross-linguistic strategies used by interpreters. *Journal of Interpretation*, 20, 95–128.
- Flynn, J. (1985). Accreditation of interpreters in Australia. *Journal of Interpretation*, 2, 22–26.
- Flynn, J. (1996, May). *Reflections on sign language interpreting*. Paper presented at the National Deafness Conferences, Hobart, Australia.
- Fried, D., & Paterson, J. (2000). The voice recognition real-time captioning project: A project to develop effective captioning and bilingual communication systems for signing deaf children. In *CD-ROM proceedings of the 19th International Congress on Education of the Deaf and 7th Asian-Pacific Congress on Deafness*. Sydney, Australia: Asian-Pacific Congress on Deafness Secretariat.
- Frishberg, N. (1990). *Interpreting: An introduction* (2nd ed.). Silver Spring, MD: RID Publications.
- Gifford, F. (2000). Co-enrollment for cultural and linguistic equity in a regular school. In *Congress 2000: Achieving in the CD-ROM proceedings of the 19th International Congress on Education of the Deaf and 7th Asian-Pacific Congress on Deafness*.

Sydney, Australia: Asian-Pacific Congress on Deafness Secretariat.

- Goswell, D., & Napier, J. (in preparation). *Training deaf interpreters: Developing a new curriculum*.
- Harrington, F. (2000). Sign language interpreters and access for deaf students to university curricula: The ideal and the reality. In R. Roberts, S. A. Carr, D. Abraham, & A. Dufour (Eds.), *The critical link 2: Interpreters in the community* (pp. 219–238). Philadelphia: John Benjamins.
- Harrington, F. (2001). The rise, fall, and reinvention of the communicator: Redefining roles and responsibilities in educational interpreting. In F. J. Harrington & G. H. Turner (Eds.), *Interpreting interpreting: Studies and reflections on sign language interpreting* (pp. 89–102). Coleford, England: Douglas McLean.
- Harrington, F. J., & Turner, G. H. (2001). (Eds.). *Interpreting interpreting: Studies and reflections on sign language interpreting*. Coleford, England: Douglas McLean.
- Johnston, T. (1989). *Auslan dictionary: A dictionary of the sign language of the Australian Deaf community*. Maryborough, Australia: Deafness Resources Australia.
- Lee, R. (1997). Roles, models, and worldviews: A view from the States. *Deaf Worlds*, 13(3), 40–44.
- Lenham, M., & Napier, J. (2003). Sign language interpreters' codes of ethics: Should we maintain the status quo? *Deaf Worlds*, 19(2), 78–98.
- McKenzie, D. (2003). *The psychodynamic effects on the interpreting process*. Coleford, England: Douglas McLean.
- Metzger, M. (1999). *Sign language interpreting: Deconstructing the myth of neutrality*. Washington, DC: Gallaudet University Press.
- Mindess, A. (1999). *Reading between the signs: Intercultural communication for sign language interpreters*. Yarmouth, ME: Intercultural Press.
- Napier, J. (1999, October). Auslan interpreter training and testing: Past, present, and future. Paper presented at the *18th Conference of the Interpreter and Translator Educators Association of Australia*, Melbourne, Australia.
- Napier, J. (2002). *Sign language interpreting: Linguistic coping strategies*. Coleford, England: Douglas McLean.

